
ПРОГЛААС

Издание на Филологическия факултет
при Великотърновския университет “Св. св. Кирил и Методий”

кн. 1, 2015 (год. XXIV), ISSN 2367-8585

Валентина Бонджолова

ИНДИВИДУАЛНИЯТ РЕЧНИКОВ ЗАПАС КАТО ЛЕКСИКАЛЕН ПРОБЛЕМ

Valentina Bondzholova

THE PERSONAL VOCABULARY AS A LEXICAL ISSUE

В статията е направен опит да се разгледа индивидуалният речников запас като системно явление със собствена структура и да се очертаят основните съвкупни единици, които оформят спецификата му. Да се представи индивидуалният речник като част от лексикалната система на българския език, която всеки познава, разпознава и използва в различна степен, означава да се отбележи и систематизира както това, което отделната личност знае, така и това, което не знае. Чрез обособяването на агнонимите и таронимите се отразява отношението на конкретната езикова личност към елементите на нейния собствен лексикон и начина на съществуване на тези елементи в нейното съзнание.

Ключови думи: *индивидуален речников запас, активен запас, пасивен запас, тароними, агноними*

The article tackles one's personal vocabulary as a systematic phenomenon with its own structure and outlines the basic collective units determining its specificity. Presenting one's personal vocabulary as part of the lexical system of the Bulgarian language, which is known, recognized and used to a different extent by everyone, means to register and systematize both what the individual knows and what they do not. Isolating the agnonyms and taronyms reveals the attitude a particular linguistic individual displays towards the elements of their own lexicon and the way these elements exist in their mind.

Key words: *personal vocabulary, active vocabulary, passive vocabulary, taronyms, agnonyms*

Една от интересните теми, която е обект на изследване от различни науки, е съвкупността от думи, които всеки един човек като носител на езика овладява, знае, използва и разбира, когато другите ги употребяват. В лексикален аспект на този въпрос е обърнато сравнително малко внимание. Явлението се нуждае от детайлен анализ, тъй като засяга редица дискуссионни и спорни постановки.

За първи път системата на лексиката е разгледана в статията на Ст. Стойков за структурата на речниковия състав (Стойков 1952), в която се представя обособяването на големи масиви – речников състав и речниково ядро (или основен речников фонд), както и активен и пасивен речник. По-късно в учебниците по лексикология (напр. Георгиев, Русинов 1979; Бояджиев 2002; Въртов 1995) темата за индивидуалния речников запас се споменава именно във връзка със системността на лексиката и структурата на речника, като се интерпретира и осъвременява постановката на Ст. Стойков и се добавят нови важни признаци за всяка една от групировките. По-нататъшни изследвания по въпроса в лексикален план не са ни известни.

Най-общо лексиката се разделя в два пласта според това, какви групи от населението я използват: общоупотребима (общонародна) лексика, която „се използва свободно и неограничено в различни езикови сфери, която е смислово ясна и разбрана за носителите на езика, независимо от тяхното местожителство, професия и начин на живот“, и лексика с ограничена употреба (лексикална периферия), включваща единици, „които са известни само на определен кръг лица и групи хора, обединени въз основа на териториален, социален и професионален признак“, като в нея се отделят диалектни думи, професионална и терминологична лексика и думи, характерни за жаргоните (Бояджиев 2002: 216).

Когато се определят думите, които се отнасят към активния и към пасивния речник, всъщност се има предвид речниковият състав като цяло и неговата структура според „активността на функционирането на думите в него, според мястото им в системата и падащия им дял в използването на речниковия запас“ (Георгиев, Русинов 1979: 33). Активният речник, или активният речников запас, се разглежда като съвкупност от онези думи, които „са навлезли и са се укрепили здраво в езика, имат широка общонародна известност“,

„това са повседневно употребяваните думи без признаци на остарялост или обновяване“ (Георгиев, Русинов 1979: 33). За разлика от тях пасивният речник включва онези единици, които се отличават със „сравнително по-ниската честота на употреба и по-малката функционална значимост на думите“, защото „едни от тях носят подчертана окраска на архаичност, а други – на необичайна новост, на недостатъчна приобщеност към системата“ (Георгиев, Русинов 1979: 33–34). Т. Бояджиев назовава двата пласта съответно актуална лексика и пасивен (или неактуален) речник (Бояджиев 2002: 243).

Всички споменати подялби имат условен характер и не съществуват ясно определени и точни критерии за причисляването на отделните думи към тях, а освен това постоянно се извършват промени, тъй като не може да се прокара рязка граница между отделните пластовете. Обединенията, които бяха коментирани, са резултат от опита да се групират думите според тяхната актуалност, честота на употреба, както и според тяхната познатост. Това са всъщност най-големите лексикални обединения в речниковия състав на езика ни, за чийто словен обем не разполагаме с конкретни данни. Известно е, че излезлите до момента речници на българския език включват около сто хиляди думи. На този фон интерес представлява въпросът с каква част от общия лексикален състав оперира в речевата си практика отделният носител на езика и как може да бъде описан този индивидуален речников запас като системно-структурно обединение. Речниковият състав на един език многократно превишава броя единици, които съставят речника на отделните носители на този език.

Индивидуалният речников запас е част от т.нар. обща култура, свързан е с комуникативната компетентност на всеки човек и в значителна степен обуславя пълноценното общуване в разнообразни ситуации. Ако имаме предвид очертаната по-горе система на българската лексика, която включва, от една страна, активен и пасивен речник, а от друга, основно речниково ядро и периферия, то трябва да кажем, че индивидуалният речник е своеобразно ядрено-периферийно обединение, в което се съдържат елементи от активния и от пасивния речник, като в него задължително се включва речниковото ядро, защото именно то обезпечаваше успешната комуникация.

Обемът на думите, които знаем и ползваме, зависи от обективни фактори, които се отнасят до отделната личност – пол, възраст, здравословно състояние (нека не забравяме, че менталните затруднения и заболявания силно ограничават обема на лексикалния запас, използван от някои лица, както и разбирането на единиците, които използват другите хора), образование (от раждането си, с непрекъснатото си езиково развитие и целенасочено обучение, хората увеличават броя на думите, които владеят активно или пасивно). Сред факторите, които определят обема на индивидуалния речников запас, са още професията, социалните контакти, семейното положение, личните интереси, занимания в свободното време и хоби и др. Важен фактор е и мястото на живеене, защото то също предопределя отделни особености на лексикалния запас – както в тематичен план, например заради релеф и повърхнинни образувания около селището, така и във връзка с териториалното членение на езика. Основен субективен фактор е желанието (респективно нежеланието) на индивида да обогатява и разширява лексикалния си запас, както и липсата на интерес към лексиката като цяло. Затова индивидуалният речник като система включва разнообразни групи лексика: професионална лексика и термини, жаргонна лексика, диалектизми, а освен това част от остарелите и от новите думи, които са предопределени от особеностите на конкретните комуникативни актове, в които участва отделното лице. Всъщност съставът е зависим от културната, социалната, професионалната, политическата и битовата дейност, присъща на всеки носител на българския език. Компоненти на индивидуалния речников запас са също фразеологизми и собствени имена от различни групи – антропоними, топоними, ойконими и т.н.

В социолингвистиката индивидуалните особености на дадена личност (фонетични, лексикални, морфологични, синтактични, стилистични) се разглеждат в рамките на идиолекта, разбран като особен индивидуален език. Обект на наблюдение е социално детерминираното речево поведение на индивида, при което идиолектът се разкрива „в пряка взаимовръзка с такива социолингвистични системи като езиковата/речевата общност, комуникативната компетенция, превключването на езиковия код, езиковия репертоар и др.“ (Пачев 1993: 121). За разлика от него идиостилът се разглежда

като система от съдържателни и формални лингвистични характеристики, които са присъщи на произведенията на определен автор, формират индивидуалния му творчески почерк и го различават от останалите автори. За обхвата, същността и употребата на двата термина няма единно разбиране.

В структурен план индивидуалният речников запас от думи се поделва на активен и пасивен запас. Т. Бояджиев подчертава, че „активният и пасивният речник не бива да се отъждествяват или смесват с активния или пасивния запас от думи, който има всеки отделен човек и който зависи от неговата професия, вкус, образование, култура, интереси и социална среда“ (Бояджиев 2002: 245). Авторът отбелязва, че е естествено „сложната терминологична система, характерна за математиката и физиката, да не бъде известна на хората, които работят в земеделието“, а „жителите на града да знаят само пасивно думите, отнасящи се до селския бит“, защото „личният активен и пасивен запас от думи се определя от характеристиката на професионалната дейност, която извършват хората“ (Бояджиев 2002: 245).

В научни публикации се посочва, че е различен броят на думите, използвани от различни майстори на словото. „Смята се, че Ив. Вазов употребява 45 х. думи, Й. Йовков – 21 х., Хр. Ботев – 12 х., Хр. Смирненски – 12 х.“ (Георгиев, Русинов 1979: 31). В. Вътов също споменава, че Ив. Вазов използва около 45000 думи, но още допълва, че „активният речник, с който си служи образованият българин, е в границите на 8000–10000 думи, а в ежедневната си реч ние използваме половината от тях“ (Вътов 1995: 291). Писателите имат богат индивидуален речников запас, тъй като в творбите си отразяват различни теми, ситуации и герои, които говорят по различен начин. Броят думи, които използваме, днес е показател при оценяването на общата езикова култура. В творбата си „Дванадесетте стола“ по повод речта на своята героиня Елочка Шчукина Илф и Петров пишат: „Речникът на Уилям Шекспир според изчисленията на изследователите съдържа 12 000 думи. Речникът на негъра от людоедското племе мумбо-юмбо има само 300 думи. Елочка Шчукина си служеше с лекота и свободно и с тридесет.“ (Илф и Петров 1983). Обемът на активния речников запас е обективен критерий за об-

щата ни езикова и лексикална компетентност, за интелектуално ниво и образование, от него зависи как ще ни оценят другите. Вероятно средностатистическият българин използва 4000 до 8000 думи. Когато се говори за средностатистически българин, тъй като понятието е доста неопределено, се има предвид човек на средна възраст, със средно образование, който притежава сравнително добри познания по основните дисциплини, изучавани в училище, работи, има социални контакти (включително интернет общуване), както и допълнителни културни и спортни интереси, т.е. в активна възраст е и е представител на най-типичната за обществото група. За нуждите на лингвистичните изследвания се въвежда терминът „свкупна езикова личност“, разбрана като обобщен, свкупен образ на носителя на един или друг език. „Свкупната езикова личност тясно взаимодейства с индивидуалната езикова личност: от една страна, езиковият и речевият опит на свкупния носител се извлича от опита на индивидуалните езикови личности, а от друга – речевата дейност на индивида е невъзможна без опора върху езиковия опит и традициите на членовете на социума.“ (Мандрикова 2011: 20).

През всички етапи от своя живот и при своето обучение човекът разширява индивидуалния си речник. В този план формирането и развитието на индивидуалния речников запас е задача на езиковото и на литературното обучение, особено в началния етап, и естествено представлява обект на научно изследване. Освен това могат да се открият съвети за целенасочена работа по самоусъвършенстване и обогатяване на речника. Въпросът е важен и при обучението по чужд език, което използва вече съществуващия индивидуален речник по родния език.

Човекът рядко е склонен да признае, че не разбира или не знае нещо. Преди доста години по Българската национална телевизия, в предаването „Добро утро“, бе излъчен репортаж, който показва реакциите на интервюираните, на които е зададен един и същи въпрос: „Правите ли метранпаж?“. Получените отговори – както отрицателни, така и положителни, показват, че хората възприемат думата като някакво отглаголно съществително, назоваващо вид дейност, за което допринася и въпросът, в който е съчетано с глагола „правя“. Поради

предхождащия въпрос – за семейното положение, вероятно смятаха, че става дума за някакви семейни задължения и отношения. Много малко са тези, които отбелязаха, че не знаят за какво става дума. Всъщност **метранпаж** е професия – печатарски работник, който свързва шпалтите (стълбиците набран текст) на страници и ръководи другите словослагатели. Очевидно е, че думата принадлежи към пасивния речник, а от съвременен гледище е историзъм. По тези причини тя е неизвестна за интервюираните и стои в друга лексикална група на непознатата за тях лексика извън включващата активния и пасивния запас.

Трудностите при представяне на индивидуалния речников запас и неговата структура идват от факта, че няма как да се използват данни за лексикалната компетентност на всеки един носител на българския език. Затова се търсят по-обща критерии, които да позволят типологизирането на това явление чрез възможните съвкупни единици в него. Ако при очертаването му изхождаме от признаци, характеризиращи цялата езикова система, и от някои обективно съществуващи фактори, които влияят върху нейната употреба, то за да се разграничат активният и пасивният запас от думи, също трябва да се приемат някакви критерии. Това например може да бъде правилната употреба на дадена единица или допускането на грешки при нейното използване или възприемане. Да кажем, ако помолите лицето X да ви подаде болта, а то ви подава гайката, можем да направим извод, че в неговия индивидуален речников запас тези единици са част от по-периферна зона на пасивния запас, поради което не се разграничават добре обозначените с тях предмети. Неразграничаването при някои единици е обективно предпоставено от сходство в тяхната форма (като паронимите), от близост в значението им (като синонимите), от стилистични различия и други отношения между думите като двупланови единици или между обозначените с тях реалии. В този смисъл грешките в речта имат специфична роля на знак за недостатъчна усвоеност на определени лексикални единици. Да се очертае индивидуалният речников запас като част от лексикалната система на българския език, която всеки познава, разпознава и използва в различна степен, означава да се отбележи и систематизира както това, което отделната личност знае, така и това,

което не знае. Човекът греша, тъй като не осъзнава своето незнание. Т.е. използвайки дадена лексикална единица, той смята, че именно това е правилната ѝ форма и съответстващата ѝ употреба. Неслучайно разнообразни грешки, резултат от неправилна, неточна или неуместна употреба на думи, са ядро на много анекдоти. Както отбелязва Л. Крисин, възможните типове смесвания се получават в резултат на формални, смислови, съчетателни и стилистични признаци на думите, по-рядко при тяхното комбиниране (Крисин 2004). Регистрираните аномалии, освен в езиковокултурен план, където се разглеждат като грешки, могат да се погледнат през призмата на неизбежните явления, които са резултат от системните отношения между лексикалните единици и от развитието на езиковата система.

При описание на индивидуалния речников запас, разглеждан като специфична микросистема със своя структура, в която се отразяват отделните групировки в речниковия състав, трябва да се опреме на два основни признака: степента на познатост на думите и правилността на тяхната употреба. Добре познатите и усвоени думи, които са правилно употребявани, съставят активния запас. Сред тях най-съществена е лексиката от основния речников фонд, който се очертава като групировка, задължителна за всички носители на езика. По-важните семантични групи в него според Ст. Стойков са: названия, свързани с по-устойчиви предмети и явления от природата; названия, свързани с човека и родствени отношения, части на тялото и др.; названия, свързани с животинския и с растителния свят; названия, свързани с оръдията на труда, с производството, бита и пр.; названия на разните основни действия и процеси; названия на разните основни качества на предметите и явленията. Освен думите, означаващи предмети, явления и техни качества, към основния речников фонд се отнасят класовете от думи, които имат специално предназначение: местоименията, числителните и служебните думи – предлози, съюзи, частици, както и продуктивните словообразователни елементи на езика – наставки и представки (Стойков 1952: 48–49). Именно тези думи са в основата на т.нар. речник минимум на езика. Според Ив. Касабов броят думи, които изграждат основния лексикален запас на съвременния български език, е около 2000 (Касабов 1983), като това са непроизводни пълнозначни думи – съществ-

вителни имена, глаголи, прилагателни и наречия. Усвояването на думите от основния речников фонд е предпоставка и за по-бързо овладяване на чуждите езици (Стойков 1952: 62).

В активния запас на всеки се включват още професионални думи и термини, чиято употреба е мотивирана от професионалните ангажименти, някои нови думи, остарели думи, разговорни думи, жаргонизми, диалектизми, просторечни думи. Тези единици, така да се каже, обграждат и разширяват основния речников фонд, като се намират в различни отношения с него.

Познатите думи, които правилно се идентифицират при употреба от други лица, но които не се включват или сравнително рядко се включват в собствена реч, формират пасивния запас. Това още означава, че макар самите ние да не използваме дадена единица, все пак сме в състояние да регистрираме неправилната ѝ употреба от друго лице. Както вече стана дума, активният и пасивният запас съвкупно представлява определен брой думи при средностатистическия носител на българския език, като освен това пасивният запас превишава неколкостранно активния (точно както се съотнасят активен и пасивен речник в лексикалната система), а останалите единици от речниковия състав са непознати в различна степен за индивида. Неусвоените единици обаче не са еднородни по степента на неусвоеност.

Антропоцентричният подход в лексикологията, който отразява отношението на конкретната езикова личност към елементите на собствения си лексикон и начина на съществуване на неговите елементи в нейното съзнание, е в основата на обособяването на две особени групи думи по отношение на индивидуалния речник – агноними и тароними. Именно при тях се отчита фактът, че отделният индивид не знае и не използва всички думи от речниковия състав, като е възможно при някои да допуска грешки. Към антропоцентричните единици на лексикалната система се отнася и още една – фреймовите полета, които имат асоциативно-ситуативен характер.

Таронимите (думи, които смесваме; от гр. *ταράττω* ‘обърквам, довеждам до объркване’ и *ὄνομα, ὄνυμα* ‘име’) са лексикални и фразеологични единици, които устойчиво се смесват при говорене или при възприемане на речта поради формална, семантична или тема-

тична близост, т.е. те са обединени от някакво сходство или съвпадане, противопоставяне, формално-семантична приемственост (пораждане) или йерархия (Морковкин, Морковкина 1997). Според Г. Мандрикова релевантни за таронимните единици са следните признаци: структурен (таронимите са двойки или групи думи или фразеологизми), морфологичен (включват се единици от една и съща част на речта, които притежават някои сходства в граматическите категории), формален (звуково сходство на таронимите), семантичен (сходство на лексикалните значения или принадлежност към една и съща тематична група), функционален (способност да се смесват в речта). Освен това формалният и семантичният признак са алтернативни, т.е. не е задължително да се проявяват едновременно (Мандрикова 2006).

Както отбелязва Г. Мандрикова, която прави комплексно теоретично описание на категорията таронимия, важна черта на таронимите, по която се разграничават от останалите групировки в лексикалната система, е, че те се установяват постфактум, т.е. за да бъдат две единици квалифицирани като тароними, трябва вече да е налице тяхното неправилно смесване в речта (Мандрикова 2011: 24). Затова се установяват при наблюдения върху отделни индивиди в ежедневието, както и в материали от публицистика, научен стил, художествена литература и др. В изречението „Галактическият отбор” на Флорентино Перес редува неуспех след неуспех (Капитал, бр. 15, 2004) регистрираме неправилна употреба на глагола *редувам* поради неразграничаване на единиците в двойката **редя** и **редувам**, довело до замяната им в текста. При анализа констатираме, че и петте признака, които характеризират таронимите, са се проявили, тъй като смесването е установено, и двете думи са глаголи, сродни са от словообразователно гледище, което обуславя фонетичното им сходство и наличието на обща сема ‘ред’. Употребата им обаче не е съобразена с различието в семантиката, тъй като *редя* се свързва с поставяне в определен ред, докато *редувам* означава смяна в реда (ту едно, ту друго) и предполага различие, което в конкретния пример води до конфликт с останалите единици в синтагмата (срв. *редя неуспех след неуспех*, но *редувам успех с неуспех*). Всичко това ни дава основание да разглеждаме *редувам* и *редя* като таронимна двойка.

Ядро на таронимите като преходна група между усвоените и неусвоените думи в индивидуалния речников запас обикновено са някои паронимни парадигми, които редовно се смесват макар че смесването на близкозвучащите думи в речевата практика не е задължителен фактор за поставянето им в паронимната парадигма. Освен тях се включват и единици, които са в условия на конкуренция (*коя дата* или *кое число сме днес*) или са словообразователно близки (*да се чакаме пред регистрацията* *вм. регистратура* или *рецепция*). В тази група могат да попаднат и синоними, при които не се различават нюансите в значението, т.е. различни единици, които се намират в условия на конкуренция при своята употреба. Специфичният подход при анализа на допуснатите неправилни употреби на една дума вместо друга е свързан с разглеждането на таронимията като категория, която е отговорна за смесването в речта на лексикални единици като следствие от формална и/или съдържателна сходност (Мандрикова 2011: 4–5).

Агнонимите (от гръцки *ἀ-* ‘не’, *γνῶσις* ‘знание’ и *ὄνομα, ὀνομα* ‘име’) са лексикални или фразеологични единици, които са неизвестни, неразбираеми или слабо познати и неизползвани за много носители на езика. Терминът е предложен от М. Морковкин и В. Морковкина, като с него се акцентува именно върху непознатостта на единицата и нуждата от разяснения, за да бъде възприета правилно. В състава им попадат неологизми, редки или остарели думи, тясно специализирана лексика, т.е. единици, чиято употреба затруднява комуникацията поради незнание на лексикалното им значение.

Според А. Морковкина като агноним се определя онази лексикална единица, за която отделният носител на езика може да използва някое от следните твърдения: 1) Въобще не зная какво означава тази дума; 2) Имам представа само за това, че думата обозначава нещо, отнасящо се към определена твърде широка сфера (напр. *кубрик* ‘нещо, свързано с морето’); 3) Зная, че думата обозначава нещо, което се отнася към определен клас предмети, но не зная по какво назованият предмет се отличава от другите предмети в същия клас (напр. *трибология* ‘някаква наука’); 4) Зная, че думата обозначава определен предмет, но не зная конкретните особености на този предмет; 5) зная какво обозначава думата, но не си представям как изглежда конкретният предмет (напр. *въртошийка* ‘птица’); 6) Зная

думата във връзка с особеностите на своя жизнен опит и своята специалност, но предполагам, че много други хора не я знаят или знаят недостатъчно за нея (Морковкина 1993). Наличието на агноними в даден текст затруднява неговото възприемане, тъй като поставя отделния индивид в ситуация на първи сблъсък с лексикална единица, за която той няма предварителна информация, а тя не е обяснена. Такъв конфликт сме установили при използването на съчетанието „Хляб или свинец“ (Хр. Ботев, „Борба“) като пример за контекстова антонимия. Въпреки че това е изучавана Ботева творба, студентите не знаят какво означава *свинец* (което е основание да я определим като агноним) и по тази причина дори на фона на единицата *хляб*, която е от активния запас, не могат да изведат и да осъзнаят противопоставянето по конотативни семи (т.е. **хляб** – *прен.* ‘живот’ : **свинец** ‘олово’ – ‘куршум’ – *прен.* ‘смърт’). Разбира се, за да се състави списък на агнонимите за българския език, би трябвало да се проведат редица анкети с носители на езика след предварителен подбор на думи и статистически обобщения. Нашата задача на този етап е само да очертаем възможните съвкупни групи в индивидуалния речник и да обърнем внимание върху новите възможности за изучаването и описанието му. Едва след подобни проучвания може да се направи качествена и количествена оценка на агнонимите като съвкупна единица, включваща непознатите в различна степен единици.

Анализирайки резултатите за носителите на руския език, В. Морковкин и А. Морковкина отбелязват, че голям брой агноними са регистрирани в тематичните групи на религиозната лексика, както и при названията на животни и растения. Обяснението според тях е в това, че лексиконът на езиковата личност винаги е ориентиран предимно към тези фрагменти, които съответстват на нейна зона на обитаване (Морковкин, Морковкина 1997).

В групата на слабо усвоената и неусвоената лексика (тароними и агноними) могат да се включат единици от всички парадигматични обединения както по формален, така и по семантичен признак – синонимни редове, антонимни, омонимни и паронимни двойки, епидигматични и словообразователни гнезда, а също хиперо-хипонимни парадигми, тематични парадигми, семантични полета и др. (Мандрикова 2006). Допуснатите отклонения от нормата се

превръщат в „косвени улики“ за класифицирането на една единица като тароним или като агноним за отделната личност. За различните носители на езика дадена дума може да стои в различна зона на индивидуалния речников запас. Нейното място се определя от особеностите на индивида, който ползва онази част от речниковия състав на езика, която отговаря на собствените му потребности. Така например терминът *лабиален* ‘който се отнася до устните или засяга устните’ принадлежи към активния речников запас на лингвисти и лекари (срв. лабиални вокали, лабиални бръчки), но за други групи може да е пасивен запас. За отделни студенти филолози той попада в групата на неусвоената лексика като тароним (въз основа на паронимната двойка с *лабилен*). За големи групи индивиди прилагателното е в общността на агнонимите, след като за тях е напълно непозната дума.

Можем за обобщим, че индивидуалният речников запас като структура включва активен запас (усвоени единици, които се използват в собствена реч и правилно се идентифицират в чужда, като най-съществена групировка е основният речников фонд, задължителен за всички носители на езика), пасивен запас (усвоени единици, които много рядко се използват в собствена реч, но правилно и без затруднения се възприемат в чужда реч), тароними (недостатъчно усвоени единици, които се смесват при говорене и при възприемане и представляват преходна зона между усвоените и неусвоените думи и фразеологизми) и агноними (напълно непознати и неусвоени единици). По-нататъшното проучване на агнонимите и на таронимите като сложни и многоаспектни обекти в теоретичен и в експериментален план ще обезпечи по-точното описание на индивидуалния речников запас и съвкупните единици в него като отрязък от речниковия състав на езика, с който отделната личност борави заради собствените си комуникативни нужди, и освен това ще позволи съставянето на речник, в който те да бъдат регистрирани.

ЛИТЕРАТУРА

- Бояджиев 2002:** Т. Бояджиев. *Българска лексикология*. София: Анубис.
- Вътов 1995:** В. Вътов. *Фонетика и лексикология на българския език*. В. Търново.
- Георгиев, Русинов 1979:** Ст. Георгиев, Р. Русинов. *Учебник по лексикология на българския език*. София: Наука и изкуство.
- Илф и Петров 1983:** Иля Илф, Е. Петров. *Дванадесетте стола*. Превод от руски: Д. Загорев. София.
- Касабов 1983:** Ив. Касабов. Проект за семантичен речник-минимум на българския език. // *Лексиколожки и лексикографски проучвания*. София.
- Касабов 1990:** Ив. Касабов. *Семантичен речник-минимум*. София: УИ „Св. Климент Охридски“.
- Крисин 2004:** Л. П. Крысин. К типологии лексических „неправильностей“. // *Русское слово, свое и чужое*. Исследования по современному русскому языку и социолингвистике. Москва, с. 229–237.
- Мандрикова 2006:** Г. М. Мандрикова. Антропоцентрическая лингвистика: новые языковые единицы. // *Классическое лингвистическое образование в современном мультикультурном пространстве – 2*. Материаллы Междунар. науч.-практ. конф. Ч. 1. Пятигорск, с. 227–233.
- Мандрикова 2011:** Г. М. Мандрикова. *Русская лексическая система в теоретическом и прикладном рассмотрении: категории агнонимии и таронимии*. Автореферат диссертации на соискание ученой степени доктора филологических наук. Москва.
- Морковкин, Морковкина 1997:** В. В. Морковкин, А. В. Морковкина. Русские агнонимы: понятие, состав и смысловое разнообразие // В. В. Морковкин, А. В. Морковкина. *Русские агнонимы: Слова, которые мы не знаем*. Москва. (www.nspu.net/fileadmin/library/books/2/web/xrest/article/leksika/sostav/mor_art01.htm).
- Морковкина 1993:** А. В. Морковкина. *Русские агнонимы в теоретическом и прикладном рассмотрении*. Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата филологических наук. Москва.
- Пачев 1993:** А. Пачев. *Малка енциклопедия по социолингвистика*. Плевен: Евразия-Абагар.
- Стойков 1952:** Ст. Стойков. Основен речников фонд и речников състав на българския език. // *Български език*, № 1–2, 46–62.